

VERSCIJNT.

Alle dagen, behalve Zon- en Feestdagen.

PRIJS DER ADVERTENTIEN:

Van één tot zes regels. f 1.00.
 Voor elken regel meer. " 0.15.
 Behalve de 35 cts. zegelgeld.

ZATURDAG 10 SEPTEMBER.

UITGEVERS-DIRECTEUREN:

JOH. NOMAN en ZON, te 's Gravenhage.

Brieven franco aan het Bureau De Grondwet.
 Jan Hendrikstraat, n°. 259.

ABONNEMENTSPRIJS:

Voor 's Gravenhage per 3 maanden
 Voor de overige steden des Rijks

Hoofd-Bureau voor Ned. Oost-Indië:
VAN HAREN NOMAN EN KOLFF, te Batavia.
 Prijs franco per Landmail voor Java en buitenbezittingen,
 per jaar, met vooruitbetaling bij het nemen van het
 abonnement f 60, Ned. Cour.

BERIGT.

De Uitgevers vestigen de aandacht van den lezer in het algemeen en van de lezers dezer Courant in het bijzonder op de rubriek "ADVERTENTIËN" in dit Dagblad geopend.

Overal in ons vaderland in aanzienlijken getale verspreid, beloven advertentiën, in deze Courant tegen zeer billijken prijs geplaatst, door de duizende lezers, aan wie ze onder de oogen komen, de vruchten, welke men van advertentiën verwacht.

Berigten van geboorte, huwelijk en overlijden worden door de Uitgevers, gratis, in DE INDIËR opgenomen.

JOH. NOMAN EN ZON.

De Wet.

De partij-wet is dan aangenomen!
 Met eene meerderheid van zes stemmen is die wet, ook bij de Eerste Kamer, doorgeslagen.

Eene flauwe meerderheid van de beide Kamers der Staten-Generaal heeft dan bekrachtigd het protest van "de April-beweging in wettelijken vorm!"

Wij herhalen de woorden, die éénmaal, doch als het te laat zal zijn, naar waarde zullen worden geschat: "Geen vernederend schouwspel op het Staatsgebied, dan wanneer Regering en Wetgeving de gedienslige slavinne worden van een volkswaan van den dag."

Wij zouden het Ministerie van harte de zegespraal gunnen, die het heeft behaald, ware het niet, dat de liefde voor Vaderland en Koning ons deze deed be-treuren. Een Ministerie behoeft geene tweede dergelijke overwinning, om allen zedelijken invloed verloren te hebben.

Die Ministerie van Justitie DONKER-VAN-HALL be-
 doelt, dat hij zal spreken.

Door een schouwspel op te leveren, waarover de on-
 verbiddelijke waarheid eenmaal het oordeel uit zal spreken;
 door zich te wringen en te plooijen naar de lijnen
 eener dweepzieke partij, waarvan men den moed niet
 bezit de leus te erkennen;

door geweld te doen, naar het oordeel van drie-en-
 veertig Vertegenwoordigers des Volks, aan de letter en
 den geest der Grondwet;

door naar dat zelfde oordeel over de heiligste be-
 ginselen van regt en wetgeving ligtvaardig heen te stappen;
 door elk eigen beginsel los te laten, en elk be-
 ginsel aan te grijpen, dat door de meerderheid werd
 toegeworpen;

door zich te stellen als bevrediger van één deel der
 Natie en daardoor als verbitteraar van het andere deel;
 door zich te hooren verhooren door den eenigen
 Minister, die berogt naar de R. C. belangen in
 het Parlement.

Eene overwinning, ten koste van zulke offers behaald,
 is te duur gekocht. Wij misgunnen haar het Ministerie
 niet. Zij is het graf, dat het voor zijne zedelijke kracht
 heeft gedolven; de draaikolk, waarin het ten gronde zal
 gaan.

Wij zullen thans het Ministerie aan het werk zien.
 Dat het de vruchten plukke van eene wet
 die eene politieke feil is,
 die verbittert,
 die teleurstelt,
 wier nadeelen met bekommring worden te gemoet
 gezien,

die door den Minister voor de R. C. eeredienst tot
 het laatste oogenblik is bestreden geworden!
 Mens — wij roepen het met den waardigen SLOET TOR
 HOUTS uit — "zal de tijd aanbreken, dat de Koning
 zal ontwaren, wie de verstandige en wie de verdwaasde
 Raadsliden van de Kroon zijn geweest!"

Het démenti.

Hij, die de Ministerie van Justitie DONKER-VAN-HALL
 heeft de Katholieke regten en belangen zou hebben opge-
 offerd, of althans die belangen had gedeseert; en had
 haast zich te wasschen van de verdenking, waarin zijne
 "staatkundige eerlijkheid" was gebragt.

De heer LIGHTENVELT heeft zich, naar ons gevoelen,
 van die verdenking niet "gewasschen." Daarentegen zijn
 wij hem dank schuldig, dat hij in zooverre althans de
 waarheid heeft durven spreken, dat zijn ambtgenoot
 voor de buitenlandsche zaken, de Heer VAN HALL, ten
 aanhoore der Natie, op de meest ondubbelzinnige wijs
 overtuigd is geworden van in de Tweede Kamer waar-
 heden "van de tegenovergestelde rigting" te hebben ge-
 zegd.

De verantwoording, die de heer LIGHTENVELT heeft
 afgelegd, behoort dan ook in drie deelen te worden
 gesplitst. Zij strekt om een démenti te geven aan vroegere
 verklaringen, door zijne "geachte ambtgenooten" in de
 Tweede Kamer afgelegd; voorts om openingen te geven
 omtrent zijne zending naar Rome en zijn gevoelen over
 de wet; en eindelijk om zijn persoonlijk gedrag te regt-
 vaardigen.

Zij is dus een démenti, eene politieke en eene per-
 soneele verantwoording.

Voor heden zullen wij het démenti toelichten.

En dan staan wij verbaasd over den moed, dien het
 Ministerie bij elke gelegenheid meer aan den dag legt,
 om de vertegenwoordiging des volks te schoonheids-
 te behandelen! Over de vermetelheid, met welke de,
 voor het nationaal gevoel meest stuitende handelingen
 worden voorgesteld als daden, waarop Nederland zou
 moeten roem dragen! Over de onbeschaamdheid,
 waarmede de eene Minister den ander komt logenstraf-
 fen, terwijl in één adem op "welbegrepen" homoge-
 niteit wordt gestoofd! Over het beklagenswaardig schouw-
 spel, dat een Ministerie aanbiedt, in zijn eigen boezem
 verdeeld en de verdeeldheid onder de Natie, door par-
 tijwetten bestendigende!

De Minister van Justitie heeft, namens zijne ambt-
 genooten, in de Tweede Kamer durven zeggen: "Onze
 verklaringen hebben wel waarde; want wij zijn slechts
 "de dienaren des Konings!" Meer dan ooit zijn wij
 thans verplicht daartegen op te komen. Het is de Kon-
 ing niet, het kan de Koning niet zijn, die zijnen
 dienaren beveelt, aan de vertegenwoordigers der Natie
 verklaringen te doen, die later blijken strijdig te zijn
 met de waarheid. Ook hier komen wij op, ter verdedi-
 ging van de onschendbaarheid der koninklijke Majesteit;
 ook hier verzetten wij ons daartegen, dat Ministers zich
 achter den Koning verschuilen. Wat Ministers zeggen,
 zijn de woorden niet des Konings. Die ze uitspreekt,
 blijft er alléén verantwoordelijk voor! De Natie heeft
 het regt rekenschap daarvan te vragen!

En welke waarde hebben die verklaringen van
 de tegenwoordige "dienaren des Konings"?

Bij de interpellatie van den Heer DOMMER gaf de
 Heer VAN HALL "de plechtige verzekering", dat, ten
 aanzien van de aanbidding der wet op de kerkgenoot-
 schappen, "niets was gebeurd, dat in strijd is met de
 "welbegrepen beginselen van homogeniteit".

In de zitting van 18 Augustus jl., voegde de Heer
 VAN HALL er bij: "Het verwijt dus, dat die belangen
 "onverdedigd zouden zijn, is ongegrond; zij zijn ver-
 "dedigd geworden in het Kabinet, tot dat het wets-
 "ontwerp was vastgesteld. . . . De geachte spreker gelooft
 "te weten, dat de Minister van R. C. Eeredienst zich
 "met het wets-ontwerp niet heeft kunnen vereenigen.
 "Niemand, Mijne Heeren! zal mij bewegen in deze
 "Vergadering te openbaren, wat in den Raad van Mi-
 "nisters is gebeurd. Trouwens, het zou MOEIJELIJK zijn
 "te zeggen, hoe onze afwezende ambtgenoot er over denkt;
 "want het wets-ontwerp, zoo als het thans aan uwe
 "beraadslaging is onderworpen, luidt in zoo vele op-
 "zigten geheel anders dan het vroegere, dat waarlijk
 "die Minister geene opinie KAN geven hebben."

Dat heeft een Minister verklaard in de Tweede Ka-
 mer; een Minister, wiens "verklaringen" thans wel
 waarde hebben, omdat hij is een "dienaar des Konings!"
 En wat zegt nu de Heer LIGHTENVELT?

"Ik zal er rond voor uitkomen, dat ik mij tegen
 "het beginsel verklaard heb, om het toezigt over kerke-
 "genootschappen te regelen BIJ WET, en dat ik ook deze
 "wet in vele harer deelen tot het laatste toe bestre-
 "den heb.

"Ik zal in deze wet berusten, wanneer zij door deze
 "Kamer wordt aangenomen;

"ik zal haar niet verdedigen, 1°. omdat ik tegen die
 "wet, hoezeer aanmerkelijk in mijne afwezigheid gewij-
 "zigd, nog eenige bedenkingen heb; 2°. omdat deze wet
 "door de Regering als eene politie-wet beschouwd, meer
 "eigenaardiglijk bij den Minister van Justitie te huis
 "behoort, die haar dan ook bij deze Kamer zal verde-
 "digen.

"Wordt deze wet aangenomen, dan zal ik tot hare
 "uitvoering in eenen milden, dat is in eenen verdraag-
 "zamen zin medewerken."

De Heer VAN HALL verklaart, dat de belangen der
 R. C. zijn verdedigd geworden in het Kabinet;
 dat het moeilijk zou zijn te zeggen, hoe de Heer
 LIGHTENVELT denkt over de wet;

dat er niets is gebeurd, dat in strijd is met de wel-
 begrepen beginselen van homogeniteit!

De Heer LIGHTENVELT antwoordt:

Er was geene homogeniteit bij den Ministerraad; want
 ik was tegen de wet.

Ik was en ben nog tegen de wet, en ik wil zeggen: met de drie en veertig leden der Volks-
 vertegenwoordiging beaam ik, dat deze wet is ONGEWOND-
 WETTIG;

Ik heb DEZE WET in vele harer deelen tot het laat-
 ste toe bestreden.

Gehoorzaam zal ik berusten in de wet, als zij wordt
 aangenomen, maar ik zal haar niet verdedigen.

Ofschoon gewijzigd kan ik die wet niet verdedigen;
 want ik heb er nog bedenkingen tegen!

Ziedaar de verklaringen der tegenwoordige Ministers
 die wel waarde hebben, "omdat zij de dienaren zijn
 des Konings", in het ware licht gesteld!

De Heer VAN HALL heeft verzwegen:

dat er wel iets is gebeurd, dat in strijd is met de
 welbegrepen beginselen van homogeniteit;

dat hij zeer gemakkelijk had kunnen zeggen, hoe de
 Minister voor de R. C. eeredienst dacht over de wet;
 dat de verdediging van de belangen der R. C. door
 den raad van Ministers is in den wind geslagen;

Ja, de Heer VAN HALL heeft integendeel doen ge-
 looven, alsof juist het tegenovergestelde had plaats ge-
 grepen, wat thans blijkt dat voorgevallen is.

En nu de tweede verklaring van den Heer VAN HALL.

De zending van den Heer LIGHTENVELT werd aldus
 door hem toegelicht. "Dat alleen kan en mag ik zeggen —
 "dat alleen, dat ik niet wil zeggen — hetgeen
 "wij gewenscht hebben, dat onze geachte ambtgenoot,
 "de Hr. LIGHTENVELT, nog altijd aan het hoofd van
 "het departement van Katholieke Eeredienst, naar Rome
 "is vertrokken, opdat de Paus geen verkeerden indruk
 "zou erlangen omtrent het wets-ontwerp, dat aan deze
 "Vergadering is voorgedragen."

Reeds den 1sten Aug. jl. hebben wij doen gevoelen,
 hoe de Heer VAN HALL de waarheid had achterwege
 gehouden. Hoort, wat thans de Heer LIGHTENVELT zegt:
 "Wie slechts weinig met diplomatieke aangelegen-
 "heden bekend is, weet, dat vooral bij eene huis-
 "gewone zending, bij eene zending van teedere
 "naast ostensibele of aangekondigde instructiën, maar
 "andere instructiën bestaan, en dat het ministerieel
 "die andere instructiën gesteld is, even als de post-
 "scriptums van sommige brieven. . . . Het
 "HOOFDDOEL van den brief inhieldt de verzoeking ver-
 "hoed den Minister van de ministerieel te spreken;
 "ik zal die ook niet bekrachtigen."

Het moge waar zijn, dat de voorzichtigheid den Hr. v.
 HALL verbood van anderszins instructiën te spreken;

maar even waar is het, dat de Heer VAN HALL de Vertegenwoordiging van het hoofdpunt heeft afgeleid, door als hoofdzak van de zending naar Rome op te geven, wat de heer LIGHTENVELT thans verklaart, dat DE HOOFDZAK niet GEWEEST IS!

Wij bespreken morgen de quasi-openingen, die thans zijn gegeven van die zending. Het is voor heden genoeg te constateren, dat de verklaringen, die het Ministerie DONKER-VAN-HALL in de Tweede Kamer heeft gegeven omtrent twee dominerende vraagstukken van den dag, door den Heer LIGHTENVELT "den geachten ambtgenoot van R. C. Beredienst" pertinent zijn gelogenstraft geworden.

Dit démenti zal de blijvende maatstaf zijn, waarnaar de zedelijkheid der wet, zoo wonderbaarlijk stout en toch zoo kleingeestig, in de beide Kamers doorgedreven, door de geschiedenis zal beoordeeld worden.

De wet wordt door de Regering beschouwd als eene politie-wet — aldus verklaarde de heer LIGHTENVELT in de Eerste Kamer — ook daarom zal ik haar niet verdedigen; de Minister van Justitie zal het doen.

Wanneer is de Regering begonnen, de wet als "politiewet" te beschouwen?

Toch niet vóór de discussien in de Tweede Kamer? Want de heer VAN HALL voerde er het woord "als tijdelijk Minister voor de R. C. eeredienst!"

Vóór de discussien in de Eerste Kamer?

Met welk regt, onder welken titel verdedigde dan de heer VAN HALL de wet, ook in de Eerste Kamer?

Dat men toch tot de erkenning kome, dat er een belangheilig comédie-spel is gespeeld!

Ook de Nederlander heeft het zeer vreemd gevonden, dat dit Ministerie aan de Eerste Kamer heeft durven zeggen: "dat de ministers van Beredienst aan de verdediging der wet zoo veel mogelijk voornemens zijn te blijven."

Is die bevreemding evenwel opregt?

Of zou de Nederlander niet weten, dat dit "nieuwe gezichtspunt" is geopend:

om de onkunde van den heer VAN DOORN te dekken bedekt door den geheimzinnigen slager der stilzwijgendheid;

om den heer INGERSMA van de geloofwaardigheid te bannen, zich in de Kamer, gelijk in den Ministerraad, tot het laatste oogenblik, tegen de wet te verzetten?

Het Israëlitisch Weekblad wendt de kerkbestaren der Israëlitische gemeenten in Nederland op, om "ten einde den kanker, die aan Israëls volksbestaan knaagt, uit te roeijen", zich te wenden tot de Hoofd-Commissie voor de zaken der Israëlieten, en haar belidende te maken de grieven, die alle Israëlieten hebben tegen de vereeniging, zich noemende "Vrienden Israëls", en daarbij het verzoek te voegen:

"om de aandacht der Regering op een hinderpaal te vestigen, waardoor het Israëlitisch kerkgenootschap zich in zijne vrijheid belemmerd ziet, en eindelijk ten laatste aan te dringen, om, als het eenige middel ter verbetering van dien stand van zaken, aan te raden de "Vrienden Israëls" in Nederland tot werkeloosheid te veroordeelen."

Ziedaar een nieuw bewijs, hoe de wet de spanning niet doet bedaren, maar verplaatst, en uitbreidt.

Dagelijks zal men meer hooren van "geschokt nationaal gevoel." Eene liefelijke toekomst voor de firma GROEN-DONKER-VAN-HALL EN COMPAGNIE!

Men weet, hoe sommige leden der Tweede Kamer, met versmading van de geschiedenis der Grondwet, hare letter hebben trachten te plooijen en te verwringen, om de vrijheid van godsdienst, die zij gehuldigd heeft, te kortwieken. Hoe geheel anders was daartegen de houding der Representanten van België in den jare 1830! Nauwelijks had het nationaal congres de vrijheid van godsdienst geproclameerd, of de gelegenheid deed zich op, om te bewijzen, dat men in België vrijheid voor allen verlangde. De vrije uitoefening van alle eerediensten had de St.-Simonien naar Brussel gelokt, maar toen zij hunne leer wilden gaan verkondigen, bleek het dat men het volk in stilte tegen hen had opgeraid. Dit had ten gevolge, dat de eigenaar het lokaal niet wilde openen, hetwelk hij aan de St.-Simonien tot het houden hunner vergaderingen had verhuurd, onder het valsche voorgeven hiermede overeenkomstig de bevelen van de politie te handelen. Eene dusdanige beschuldiging, tegen de politie gericht, gaf aanleiding dat twee leden van het congres, met name Ch. Vilain XIIJ en Andries, beide behoorende tot de Katholieke partij, onmiddellijk het voorstel deden om den administrateur der openbare veiligheid, omtrent de plaats gehad hebbende belemmeringen, de noodige inlichtingen te vragen. Dit voorstel werd door vele uitstekende leden met kracht ondersteund.

De heer Lebeau liet zich aldus uit: "J'entends dire autour de moi que la doctrine de St.-Simon n'est pas un culte, et qu'on ne saurait invoquer en sa faveur le

principe qui consacre la liberté des cultes. Quand cela serait vrai, l'oppression qu'on se permettrait à son égard n'en serait pas moins illégale; car il y a, dans notre constitution, un autre principe qui consacre la liberté d'opinion, et, si on refusait à la doctrine de St.-Simon le nom de culte, on serait obligé de reconnaître que c'est au moins une opinion. Eh bien! cette opinion, comme toutes les autres, a le droit d'être manifestée et elle ne peut être réprimée que pour autant qu'elle dégènerait en délit. Je ferai remarquer d'ailleurs que la question de la liberté de l'enseignement se mêle à cette question. La doctrine St.-Simonienne peut être enseignée publiquement comme toutes les autres doctrines. Si la police a mis empêchement à l'enseignement public de la doctrine, elle a transgressé ses devoirs et nous ne devons pas permettre qu'on commette sous nos yeux une infraction aussi évidente aux principes de liberté que nous avons proclamés."

De abt Andries verdedigde zijn voorstel op de volgende wijze:

"Je suis l'un des auteurs de la proposition," zeide hij; "je me suis empressé de la présenter, car je me croirais le plus indigne des hommes si, après avoir contribué de tous mes moyens et de grand coeur à la proclamation de la liberté des cultes et de toutes les autres libertés, je pouvais laisser soupçonner que JE NE L'AI VOULU QUE POUR MON CULTE. — Je ne veux pas donner crédit à un pareil soupçon et c'est pour cela que j'ai souscrit à une proposition qui prouve que nous voulons la liberté en tout et pour tous."

Deze woorden werden met een daverend gefluit ontvangen.

Daags daarna kwam er een verzoekschrift bij het congres in, waarbij de St.-Simonien de vrije uitoefening hanner eeredienst verzochten, als zijnde deze door de constitutie uitdrukkelijk gewaarborgd. De administrateur-generaal der openbare veiligheid gaf daarop te kennen, dat de politie ten eenemale vreemd was geweest aan het gebeure, terwijl hij protesteerde van zijne gehechtheid aan de beginselen van vrijheid en verdraagszaamheid, die bij de Grondwet waren gehuldigd. Het congres verklaarde zich voldaan met deze ophelderingen en met de belofte dat men voortaan het regt der St.-Simonien zou doen eerbiedigen.

Schoone les voor de renegaten van onzen tijd, die verloochenen wat zij in 1848 gezegd en geschreven hebben!

Behartiging verdienen ook thans de volgende woorden van het Belgisch dagblad l'Avenir, dat tijdens de beradslagen van het congres verschenen, en waarvan de redactie aan zeer bekwaam handen was toevertrouwd: "Naturellement (zoo las men in het blad na een betoog over de noodzakelijkheid der afscheiding van Kerk en Staat) la société religieuse et civile, l'église et l'état sont inséparables; ils doivent être unis comme l'âme et le corps: voilà l'ordre. Mais il peut arriver que, les croyances se divisant, il se forme dans le même état, en quelque manière, plusieurs sociétés spirituelles, et dès lors l'état, ne pouvant s'identifier avec l'une sans rompre avec les autres et les traiter en ennemies, il s'ensuit d'abord que chacune d'elles tendant, pour ainsi dire, à se constituer extérieurement ou à faire dans l'état un autre état, la guerre de croyances ou d'opinions devient une guerre politique et civile permanente; et, en second lieu, que chaque opinion ou chaque croyance prévalant tour à tour, elles finissent par être toutes opprimées successivement. La force remplaçant la discussion, au lieu de s'éclairer, on s'irrite; les passions s'exaltent; on ne s'écoute même plus; l'anarchie devient interminable. Le remède, l'unique remède à un mal si grand, est de laisser cette guerre spirituelle se poursuivre et se terminer par son arme proprement spirituelle. La vérité est toute puissante. Ce qui retarde le plus son triomphe, c'est l'appui que la force matérielle essaye de lui donner, c'est l'apparence même de la contrainte dans le domaine essentiellement libre de la conscience et de la raison, c'est la violence brutale qui viole et profane le sanctuaire de l'âme, ou Dieu seul a le droit de pénétrer."

In de Kerkelijke Courant van II. Vrijdag wordt het den Heer VAN HOËVELL ten kwade geduid en euvel opgenomen, dat hij in de zitting der Tweede Kamer van 19 Augustus heeft gezegd: "In plaats van te grijpen naar die wapenen, waardoor de protestanten onoverwinnelijk zouden zijn; in plaats van te grijpen naar het Evangelie, hebben zij gegrepen naar den wereldlijken arm."

Dat oordeel treft ook den Heer SLOET TOT OLDHUIS; die in de zitting van 20 Augustus het volgende zeide:

"Hadden wij Protestanten in deze dagen toch begrepen, dat geen pausselijke allocatie onze dierbare waarheden kan omverstoeten; hadden wij toch eene uitdrukking, waarvan ik dikwijls in stukken van het hof van Rome gebruik heb zien maken, op onze beurt gezegd, maar vooral innig gevoeld: "dat de poort, der hel niet kunnen overwinnen wat op het Evangelie steunt;" en hadden wij dan, sterk in dat vertrouwen aan onze Katholieke medeburgers welmenend de hand van gelukwensching, toege-

stoken, dat door de ontwikkelde beschaving ook thans hun kerkgenootschap vrij in hunnen zin en naar hunne behoeften konden organiseren, dan ware er misschien eene kloof der eeuwen allengs geheeld; dan zou het thans helaas! verdeelde en verzwakte Nederland nieuwe levenskracht in zijne aderen gevoeld hebben door de eensgezindheid van al zijne medeburgers. Maar neen, dit mogt niet zijn. Toen het woord "bisschoppelijke hiërarchie" maar was uitgesproken, toen hebben enkelen, God moge het hun vergeven, met staatkundige bedoelingen, nit heerschezucht, met gekwetste eigenheide, met een demonischen lust, de oude woude weder opengereten. Zij hebben, volgens de uitdrukking der Sijnodale Commissie, onheilig vuur op het altaar ontstoken, dat in de argetooze herten der menigte weldra in gang vond en overal in vlam raakte. Men heeft het Protestant-sche geloof diep vernederd, door zooveel angst voor de bisschoppen van Rome aan den dag te leggen, en dien angst bij de menigte aan te kweeken. Het is tegen die houding der Protestant-sche kerk, dat ik protesteer, aan welke miskenning mij dit moge blootstellen; het is om die houding der Protestant-sche Kerk, dat menig echt Protestantisch hart nog lange jaren in stilte bloeden zal."

Voorzeker een ernstig en waar woord, dat in plaats van euvel te worden opgenomen, tot een onpartijdig onderzoek had behooren te leiden, naar de oorzaken, waarom het protestantisme in Nederland, zoo geringe vorderingen heeft gemaakt bij vergelijking met den aanwas en bloei van het Roomsche-Katholicisme.

Hoe groot was, of in welke verhouding stond de bevolking der onderscheidene godsdienstige gezindheden vóór 150 jaren en thans?

Hoedanig waren de kerkgebouwen ingerigt? hoe groot het getal daarvan en der daaraan verbonden geestelijken?

niettegenstaande de protestantsche kerk in het bezit van hetgeen bij de Hervorming was gemaakt;

bevoorregt door den Staat;

eene aanzienlijke meerderheid der bevolking uitmaakt;

in stand en vermogen der belijders de meerderheid had;

en in weerwil de Roomschen oogluikend hunne eeredienst uitoefenden;

voor het onderhoud van geestelijken en kerkgebouwen moesten zorgen;

van het bekleeden van staats-bedieningen werden uitgesloten;

grootendeels door de nijverheid een middel van bestaan vonden.

Zoo de protestantsche kerk in Nederland was geweest, wat zij oorspronkelijk meende te zijn het zout der aarde, het licht der wereld,

een zuurdeesem, dat het gehele deeg verzuurt: voorzeker zij was niet beangst door eene pausselijke allocatie, gevloeden tot den sterken arm van het Staatsgezag;

gewapend met wapens, die haar ontbeerden.

Door wie is de protestantsche kerk in Nederland tot zulk een toestand gebracht?

Door het Ultramontanisme?

Neen! door hare leidlieden en voorgangers.

De Fakkel van 2 September behelst eene zeer opmerkelijke uitdrukking omtrent de H.H. Groen c. s.:

"Wel hadden ook de meesten hunner in vroeger of later tijd hun stem ten behoeve van de Separatisten verheven; het Separatisme was oorspronkelijk zoowel een anti-paustische als een anti-revolutionaire beweging."

De Fakkel, erkennende, dat het separatisme oorspronkelijk was eene anti-revolutionaire beweging, veroordeelt de tegenwoordige inrigting der Nederlandsche Hervormde kerk als revolutionair — welligt op denzelfden voet als Ds. Molenaar c. s. schreeven:

"Koning Willem I heeft in 1816, in verband met de stoffelijke hulp, die hij aan de Hervormde kerk had verleend, door haar weder in het genot te stellen van de inkomsten harer dienaren, geheel haar bestuur en inrigting op vroeger ongehoorde wijze geregeld. Alsof er geheel geene kerkinrigting in het gewoontschap der Hervormden bestond, alsof die kerk geen verleden had, maakt de Koning alles nieuw. Er werd naar geene regten, naar geen geschiedenis, naar geen schriften gevraagd. De koninklijke kerkinrigting is dan ook in de wijze van haar ontstaan en in hare instellingen onwettig, gelijk er ook terstond in het jaar harer geboorte van eene achtbare zijde, hoewel niet krachtig genoeg, tegen is geprotesteerd."

De afscheiding van het Nederlandsche Hervormde kerkgenootschap eene anti-revolutionaire beweging.

Zij was gerigt tegen eene synode van revolutionairen oorsprong.

De leeraars en leeken, die aan de afscheiding geen deel namen, behielden het revolutionair beginsel.

Op kerkelijk terrein zijn de Separatisten anti-revolutionair.

De H.H. Groen c. s. en Ds. Molenaar met zijne medegenooten, volgens de Fakkel, REVOLUTIONAIRES.

De Fakkel geeft een gewigtigen steun aan de Bijbel en aan de Stem.

Buitentland.

ENGELAND.

— Er is te Londen, onder bescherming van Prins Albert, eene maatschappij opgericht, strekkende om de bouwvallen van Assyrie en inzonderheid van Babylonië te onderzoeken, ten einde al meer en meer de H. Schrift toe te lichten.

Men heeft opgemerkt, dat de werkliden in de metaalnijverheid niet of weinig door de cholera worden aangetast; men wil daaruit afleiden, dat de aanraking met metalen, vooral met koper, een voorbehoedmiddel tegen de cholera zou zijn.

De geruchten, die buiten 's lands wegens die ziekte in Londen schijnen te loopen, zijn zeer overdreven; zij heerscht aldaar eigenlijk niet, want op eene bevolking van twee milioen zielen telt men sinds eenige weken niet meer dan 2 tot 16 gevallen per week, en deze zijn, in de laatste jaren, omstreeks dezen tijd, steeds voorgekomen.

FRANKRIJK.

De tijdingen nopens de granen blijven gunstig. Daarentegen klaagt men weder over den verregaanden speculatie-geest hier te lande; dagelijks verrijzen ontwerpen en compagnien, die aan den tijd van Lou doen denken. Geruchten wegens eene zamenspanning te Lyon worden tegengesproken.

BELGIE.

De feesten te Luik, hebben door den zwaren regen, veel geleden. Bij de aanspraken ter verwelkoming is de nijverheid op den voorgrond geplaatst. De koning heeft den president van de kamer van koophandel, den heer Capitaine, gezegd: dat hij altijd de nijverheid hoogelijk heeft gewaardeerd; dat, als men gelooven mogt dat Z. M. die van nut zou kunnen zijn, men zich veilig tot H. D. zou kunnen wenden en hij, binnen de grenzen van den grondwet, trachten zou de pogingen daartoe te ondersteunen. Voor 't overige wenschte Z. M. zich geluk, dat de nijverheid in bloeienden staat verkeert.

Woensdag avond heeft eene prachtige verlichting te Luik plaats gehad, daar het weder gunstiger was geworden. Die verlichting heeft de versiering der straten, welke nog al te wenschen overliet, vergoed.

— Te Roulers zijn de graanprijzen gedaald, als 5 tot 6 franken de zak tarwe, en 2 tot 3 franken de rogge.

Er zijn in de jongste dagen vijftien schepen met granen te Antwerpen binnengekomen.

OOSTENRIJK.

Er worden thans vele toebereidselen in het kamp van Olmutz gemaakt voor de ontvangst van den keizer van Rusland, die aldaar den keizer van Oostenrijk een bezoek zal brengen.

— De Oostenrijksche scheepvaart neemt zeer toe. Op het einde van 1852 telde zij reeds 9,519 schepen, van verschillende inhoud, gezamenlijk metende 280,811 tonnen, niet 34,065 maten.

ITALIE.

Het getal personen, dat onlangs te Rome is gevangen genomen, bedraagt 45. Ook te Bologna hadden vele onhechtenisnemingen plaats gehad.

SPANJE.

Al de leden van het geslacht Orleans, die thans in Engeland verblijven, zullen eerlang naar het Spaansche schiereiland vertrekken, ten einde aldaar een bezoek bij de koninklijke familie, waarmede zij, zoo men weet, verwant zijn, af te leggen.

— Koningin Christina van Spanje zal nog een geruimen tijd te Londen verblijven. Dezer dagen heeft H. M. Windsor-Castle bezigtigd.

— De hertog van Montpensier heeft de nederige woning bij Sevilla aangekocht, welke Fernand Cortes heeft bewoond. De hertog zal die woning doen herschikken, zoo veel echter slechts als haar voor verval zou kunnen behouden; daar hij het huis als een nationaal denkstuk van Spanje in den stijl des tijds wil behouden.

TURKIJE.

Sedert eenige dagen heeft men te Parijs weder onrustwekkende geruchten over de Oostersche zaken verspreid. Men weet echter niet of die eenigen grond hebben, dan wel of zij louter uit beurspeculatie voortvloeijen. Naauwelijks was men toch omtrent de quaestie der levensmiddelen meer gerust gesteld, of de strekking der lagere beursprijzen, door de gesteldheid der Oostersche zaken, deed zich weder bemerkten; den 7 heeft de beursprijzen meer bepaaldelijk geopenbaard. De Constitutie heeft tot die daling bijgedragen door het plaatsen van een artikel, waarin meer of min te kennen wordt gegeven dat, indien de keizer van Rusland weigeren mogt de door de Porte voorgeslagen wijzigingen aan te nemen, Frankrijks laatstgemeld land niet in den steek

zou laten. De verantwoordelijkheid van Frankrijk ten aanzien van de nota der Weener Conferentie, wordt daarin als 't ware weggeredeneerd. Hoe dit zij, men verzekerde den 7 te Parijs, dat er brieven uit Petersburg waren ontvangen, volgens welke de eerste indruk dien de door Turkije voorgeslagen wijzigingen op den keizer gemaakt hadden, niet gunstig was. Men hoopte Z. M. echter daarvan nog terug te brengen. — Uit den toon van de Engelsche bladen over een en ander, zou men moeten opmaken, dat wat hier van de ongunstige opname der voorstellen te Petersburg is gemeld, zoo ongegrond niet is. Immers de Times geeft dat genoegzaam te verstaan in een artikel, waarin dat blad Rusland als 't ware verantwoordelijk stelt voor het behoud van den vrede in Europa, het gewigt daarvan aandringt en betoogt: dat de weigering van Rusland, in deze oogenblikken, de oorlogspartij te Konstantinopel tot uitersten zou voeren; dat alsdan zeker de ontruiming der Vorstendommen niet spoedig zou kunnen plaats hebben, en niemand zou kunnen zeggen, wanneer die zou geschieden, daar het invallende ongunstige weder den aftogt zou bemoeijelijken. Daarenboven zouden dan ook de vereenigde vloeten den geheelen winter in de Besika-baai moeten blijven, enz. Het schijnt dat de Turkse aangelegenheden, in de jongste dagen, het onderwerp van kabinetsraden in Engeland hebben uitgemaakt. De ministers zijn daartoe van hunne landgoederen naar Londen gekomen. Dit heeft den 5 ook eenigermate de fondsen ter Londensche beurs gedrukt. Het ministerieel Avondblad aldaar, verzekert, dat de Britsche ministers eenstemmig over de zaak denken.

De eenstemmigheid schijnt, naar den toon van sommige bladen te oordeelen, niet ten gunste van Turkije te zijn. De bemiddelende mogendheden hadden gehoopt het geschil voor goed beslecht te hebben. Nu het door de schuld van Turkije dreigt weder op te komen, zou men van dit wellicht de terugname van de gedane voorstellen verlangen met bedreiging van de Porte anders aan haar lot over te laten. De Times wil zelfs, dat Frankrijk dit reeds zou hebben verklaard. In hoever die verklaring nu met het vertoog in den Constitutieonwet is overeen te brengen, valt moeilijk te bepalen; doch men weet, dat laatstgemeld blad reeds weinige logenstraffing heeft ondervonden.

In den wezenlijken staat van zaken is inmiddels niets veranderd; over en weder rukken meerder troepen aan; en versterkt men de kampementen.

Men heeft tijdingen van Malta, van den 2. De admiraal Dundas had de zieken van zijn eskader derwaarts gezonden. De Besika-baai wordt overigens niet als ongezond beschouwd.

De equipagen van het russische smaldeel in de Zwarte zee waren verminderd; de Polen en andere landlieden waren naar de havens gezonden als ongeschikt voor de zeedienst; men had de Finnen en Grieken behouden.

Binnenland.

's Gravenhage, 9 September.

Z. M. heeft aan G. van Bel op verzoek eervol ontslag verleend als jker van het vaartwijk te Wijk bij Duurstede, met bepaling dat de hierdoor ontstane vacature voorloopig overvuld zal blijven en de daaraan verbonden werkzaamheden tusschen tusschen zullen worden opgedragen aan den jker van het vaartwijk te Amerongen.

De Minister van Justitie, heeft ter kennis van de belanghebbenden gebracht, dat bij de wet van den 31sten Augustus 1853 (Staatsblad n. 97), op nieuw geopend is voor den tijd van drie maanden, de termijn ter vervulling der formaliteiten voorgeschreven bij de 1ste alinea van art. 9 der wet van den 28sten Julij 1850 (Staatsblad n. 44), voor zoodanige tot heden genaturaliseerden, aan wie brieven van naturalisatie zijn uitgereikt, doch die verzuimd hebben binnen zes maanden de geregistreerde brieven aan het bestuur hunner woonplaats te vertoonen, met verklaring, dat zij de naturalisatie aannemen, en wier naturalisatie dienvolgens was vervallen. Deze nieuwe termijn begint met 7 September jl.

De Minister van Financien heeft bij resolutie van den 25sten Augustus jl. bepaald: 1. dat het examen van roeijer der eerste klasse zal worden uitgestrekt tot de volgende vakken, als: a. de gewone rekenkunde; b. de algebra tot en met de vierkantsvergelijkingen, de trekking van den cubiekwortel en de logaritmen; c. de meetkunde; d. het stelsel van maten en gewigten en den waterijk; e. de inhoudsmaatbepaling van vaten; f. beginselen der natuurkunde, van de soortgelijke zwaarte en uitzetting door de warmte der lichamen; g. de kennis en het gebruik van de vochtwegers, in het algemeen, zoowel voor het bepalen der sterkte van het gestelleerd, als van de hoeveelheid zout en pekelen; 2. dat de ambtenaren, die tot het afleggen van het examen wenschen toegelaten te worden, zich daartoe schriftelijk tot den minister kunnen wenden, als wanneer later zal bepaald worden, op welken tijd en voor welke ambtenaren dit zal plaats hebben.

* Morgen zal de buitengewone vergadering der Staten-Generaal, op last des Konings, worden gesloten. De vereenigde zitting der beide Kamers is tot dat einde tegen twee ure belegd.

* Heden heeft voor den Hoogen Raad der Nederlanden (Burgerlijke kamer) Jhr. Mr. J. W. van Thije Hannes, onlangs benoemd tot raadsheer bij het provinciaal gerechtshof in Overijssel, de gevorderde eeden afgelegd.

* Gisteren ochtend was de 14jarige jongeling B. G. in de artillerie-kazerne bezig met het schoonmaken van een geweerloop, die tot dat einde in het vuur werd gelegd. Op eens ontbrandde er een schot en de jongeling zeeg levenloos ter neder. De loop was nog van eene lading voorzien geweest.

Morgen avond zal in den Franschen Opera ten toneele worden gevoerd *La Reine de Chypre*, groote opera in vijf bedrijven, muziek van HALÉVY.

* Voor eenigen tijd heeft men een aanvang gemaakt met het ontbloeten van het fundament, bestemd tot oprigting van het standbeeld van wijlen Z. M. Willem II. Maandag aanst. zal men met de verdere daartoe noodige metselwerken beginnen. Men zal dan wellicht in de gelegenheid worden gesteld die grondslagen te kunnen bezigtigen. Zij zijn door de heeren van Santen en de Groot gelegd. Die heeren zijn ook met de verdere werkzaamheden belast. In het laatst dezer maand zullen de witten werken en andere voorwerpen, waarop het standbeeld zal worden geplaatst, alhier worden aangebragt.

Eergisteren bragt het *Metalen Kruis*, afdeling Amsterdam, ten getale van 109 leden, in den vroegen morgen een bezoek aan het Kamp bij Zeijst. Het werd namens den Koning door een paar hoofd-officieren ontvangen en naar de plaats geleid, waar de manoeuvres waren aangevangen. Op bevel des Konings presenteerden de troepen voor het gezelschap het geweer, hetwelk daarna door militaire muziek voorafgegaan, het geheele kamp bezocht. Bij het diner, dat het gezelschap in de cantine gebruikte, liet zich de muziek van het regiment grenadiers en jagers hooren.

Onze Correspondent te UTRECHT meldt ons van den 8sten: Heden morgen werd van hier naar Zoeterberg overgebracht het lijk van Jhr. Mr. W. Bosch van Drakenstein, in leven lid van den stedelijken Raad van Utrecht, zeer geacht door allen die hem kenden en de steun van menige behoeftige; bij, wie hij steeds in dankbare herinnering zal blijven.

— Niettegenstaande den voorzorgsmaatregel van onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, is het getal der nieuw ingeschrevene studenten nu reeds zeer groot en dreigt de aanwas onzer Hoogeschool dit jaar nog grooter te wezen dan in 52. Aan het plan, dat zou bestaan, om met sommige professoren (?) en corps tegen genoemden maatregel te petitioneren, schijnt door de H. H. Studenten nog geen gevolg te zijn gegeven, waarschijnlijk om de afwezigheid voor als nog van velen hunner.

— De werkzaamheden aan den spoorweg van Utrecht naar Rotterdam worden met ijver voortgezet. Daar waar de nieuwe baan tegen de oude aankomt, rijst een ontzaggelijk gebouw uit den grond, voornamelijk voor een bergplaats van rijtuigen. Tevens verneemt men dat de fabriek der stoomwerktuigen bij het Utrechtsche station eene vergrooting erlangt, welke voor 170 duizend gulden is aangenomen.

Gisteren is op de werf van den heer H. de Hoog, te Delftshaven, te water gelaten het barkschip *Johanna*, groot 250 lasten, gebouwd voor rekening van den heer T. van Holst, te Rotterdam. Bij het afloopen kenterde dit vaartuig eenigermate, waardoor de zich op het dek bevindende personen omver vielen en twee kinderen in het water geraakten, die echter onmiddellijk gered werden. Het schip herstelde zich van zelf en liep overigens met het beste gevolg te water. Daarna werd de kiel gelagd van een vaartuig van 500 lasten, voor dezelfde rekening.

Men schrijft ons uit MEPPEL: In de maand Aug. 1853 is de nieuw verbeterde Hoogeveensche vaart der Drentsche Kanaal-Maatschappij afgevaaren:

Uit Hoogeveen 615 vaartuigen, metende 19031 scheepston; boven de sluisen II en III Roogat en Oostsluis 131 vaartuigen, metende 2094 scheepston; boven de Meppelersluis 312 vaartuigen, metende 7286 scheepston. Totaal 1058 vaartuigen, metende 28311 scheepston; behalve 151 ongemetene of kleine vaartuigen. Terwijl het totaal der afvaartgelden over die maand bedraagt 2495.44.

Gisteren is aan de werf van de Koninklijke Fabriek van stoom- en andere werktuigen, van de heeren Paul van Vlissingen en Dudok van Heel, in tegenwoordigheid van eenige leden der directie van de Nederlandsche Stoomscheepvaart-Maatschappij, gereed te Dusseldorp, te water gelaten het voor rekening der maatschappij van ijzer gebouwde stoomscheep, genaamd Dusseldorp

n°. 3, welke van stoomwerktuigen van 300 paardenkracht voorzien zal worden. Dit is de achtste sleepboot, welke op genoemde werf voor den Rijn gebouwd is.

Naar wij vernemen worden door de Noordbrabantsche Vereeniging van Burgemeesters en Secretarissen tot bevordering van gemeentebelangen en aankweeking van administratieve kennis, gevestigd te Vught, krachtadige pogingen aangewend om in die provincie algemeen, gelijkvormig en tot hetzelfde bedrag 50 pct. op de hoofdsom, van het rijks-accijs op het binnen- en buitenlandsche gedistilleerd en eene belasting van f 6 per vat à 100 pct. op de likeuren, eene plaatselijke belasting op het gedistilleerd in te voeren.

In November 1852 rigte zij te dien einde aan alle de gemeente-besturen dezer provincie eene circulaire, onder mededeeling dat, zoo dit voorstel bijval mogt vinden, door de Vereeniging een daartoe betrekkelijk besluit en eene verordening op de invordering zoude worden ontworpen.

Van de 185 gemeenten gaven 134 berigt, tot dit voorstel te willen toetreden.

Op dit gunstig resultaat heeft de Vereeniging een besluit tot heffing, eene verordening op de invordering benevens eene memorie van toelichting ontworpen, welke met zeer veel zorg bewerkte stukken zij bij eerbiedig schrijven aan het oordeel van den Minister van Binnenlandsche Zaken heeft onderworpen. Wordende daarbij Z. Exc. de vraag voorgesteld, of het niet mogelijk ware dat, tot vergemakkelijking en verzekering der invordering van de zijde van het departement van Financien, medewerking worde verleend, daar het de vereeniging voorkwam, dat hierdoor desurveillance merkbaar zoude kunnen bevorderd worden, te weten: wanneer aan de ontvangers van 's Rijks belastingen de verpligting werd opgelegd om bij uitvoer van veraccijnsd gedistilleerd op geleibillet, onmiddellijk daarvan kennis te geven aan het bestuur der gemeente, alwaar de inslag zal plaats hebben.

Men meende ook te mogen veronderstellen dat de Regering, daar, waar zich een zoo algemeene wensch deed hooren, de bij art. 255 der Gem. wet bedoelde uitzondering niet zoude terug houden, indien dit in het belang der zaak mogt worden vereischt, te meer daar een der belangrijkste argumenten van den Minister tegen het, bij het in behandeling zijn der Gemeentewet, door den Heer van Heiden Reinstein, voorgedragen amendement om de Gemeenten in het heffen dezer belasting vrij te laten, was: dat men bij het departement van Financien sedert geruimen tijd bedacht was, sommige accijnsbelastingen en daaronder in de eerste plaats het gedistilleerd; uitsluitend voor het Rijk, andere geheel aan de Gemeente te laten, en daar van dit plan tot dusverre niets is tot stand gekomen, hetzelfde als opgeheven mag beschouwd worden.

Een ieder voorzeker zal het ten deze genomen loffelijk initiatief, om het aanbevelenswaardige dat deze belasting in zoo vele opzichten boven alle andere voor zich heeft, toejuichen en men zal de Vereeniging moed en volharding toewenschen om de moeilijke en gewichtige taak, die zij op zich genomen heeft, tot een goed einde te brengen.

Men meldt uit Luxemburg, dat prins en prinses Hendrik der Nederlanden aan een groot gevaar zijn ontkomen. De inwoners van Lintzen staken, toen het rijtuig van den prins en de prinses door het dorp naar het kasteel van Berg reed, vuurwerk af, waardoor de paarden op hol gingen en het rijtuig tegen een boom alingerde, waar het zwaar beschadigd bleef staan. HH. KK. HH. kwamen echter ongedeerd uit het rijtuig en zetteden de reis in een ander rijtuig voort. Men is echter ongerust voor de prinses, die zich in BELANGWEKKENDEN TOESTAND BEVINDT.

Ingezonden Stukken.

Mijnheer de Redacteur,

De aandacht van het publiek is thans geheel geconcentreerd op de discussien over het ontwerp regelende het toezigt op de onderscheidene kerkgenootschappen. Het zou echter jammer zijn indien daardoor uit het oog werd verloren, wat dit Ministerie ook tot mildere toepassing der organieke wetten verrigt, en het is daarom van belang om een paar staaltjes van het précoce talent van den Heer van Reenen aan de vergetelheid te ontrukken.

I. De gemeente Laren had in 1849, blijkens de volkstelling van November van dat jaar, eene wettelijke bevolking van beneden de 3000 zielen. Hetzelfde was het geval op 31 Dec. 1850; de feitelijke bevolking bedroeg toen echter iets meer dan 3000 zielen. Bij de eerste verkiezing van den Raad voor 1851 werd het cijfer der feitelijke bevolking als maatstaf ter benoeming van het getal Raadsleden aangenomen. De gemeente erlangde er, alzoo elf. Vier hunner zullen volgens den rooster met September aanstaande aftreden. Thans blijft zoowel het cijfer der feitelijke als dat der wettelijke bevolking beneden 3000. Dit heeft aanleiding gegeven

tot de vraag, of er dit jaar te Laren wel eene verkiezing van Raadsleden moet plaats hebben. De Gedeputeerde Staten van Gelderland daarover geraadpleegd, hebben op goede gronden te kennen gegeven, dat naar het hun voorkomt, ter vervulling van de plaatsen der vier aftredende leden van den Gemeenteraad te Laren, weder vier keuzen moeten geschieden.

En van beiden kan slechts plaats hebben. Of de Raad van Laren behoort zich onmiddellijk overeenkomstig het voorschrift der wet te organiseren, of hij dient wederom vier leden in plaats van de aftredenden te doen kiezen.

De Minister heeft echter een middenweg gevonden en als zijn gevoelen medegedeeld, dat de Raad van Laren onmiddellijk behoort terug te komen op het vroeger genomen besluit, waarbij het getal der Raadsleden is vastgesteld; en dat de Raad thans behoort te bepalen, dat in plaats van de vier met de maand September aanstaande aftredende Raadsleden, slechts twee, en in de plaats der vier leden, die met September 1855 moeten aftreden, insgelijks slechts twee zullen gekozen worden.

Boissevain noemt dit advies van den Minister terecht eene ongerijmdheid. Uitgaande van het beginsel, dat de gemeente Laren niet op eene nieuwe openbare volkstelling mag wachten, voor zij haren Raad in harmonie bringe met hare bevolking, maar dat zij daartoe onmiddellijk moet overgaan, schrijft nogtans de Minister voor dit jaar slechts twee plaatsen onvervuld te laten, om de overige twee in 1855 af te trekken. De Minister wil dus de gemeente Laren van 1853 tot 1855 door eenen Gemeenteraad van negen leden bestuurd hebben. Dit getal van negen is evenwel een volstrekt onwettig cijfer. Artikel 4 der Gemeentewet geeft aan gemeenten beneden 3000 zielen 7, daarboven 11 raadsleden. Wat de Minister de wet zoo streng op, dat hij het voorschrift van art. 4 ten allen tijde onmiddellijk wil toegepast hebben, hoe kon hij er dan toe komen, geheel buiten de wet voor zekeren tijd een willekeurig cijfer vast te stellen? Op gelijken grond zou hij voorschrijven dat van een Raad, zoo als die van Deventer, van welken twee leden behoorden uittevalen in 1853 één Raadslid, en in 1855 weder één Raadslid minder gekozen moest worden. Inmiddels zou dan die Raad uit 14 leden bestaan, dat is uit een even getal, geheel in strijd met het aangenomen beginsel om de Raadsleden in oneven getale te benoemen, ten einde, bij voltallige vergaderingen, het staken der stemmen te voorkomen.

Het advies des Ministers, zegt Boissevain, steunt dan ook op niets, dan op eene willekeurige opvatting, welligt van convenientie. Misschien is de Minister van oordeel geweest, dat het te hard voor de vier aftredende raadsleden van Laren zou zijn, indien geen hanner de kans mogt genieten van herkozen te worden, en heeft hij uit die humane berekening, om hun genoegen te geven die hardheid over twee verkiezingen willen verdeelen. Althans wij kunnen ons geene andere verklaring van het zonderling advies des Ministers geven. Zoodanige humaniteit moge nu overeenkomen met die raadselachtige mildere toepassing der organieke wetten, — wij gelooven niet, dat men van dergelijke mildheid goede vruchten zal oogsten. Zij kan tot niets anders leiden, dan tot eene verwringing der wetsbepalingen; tot eene verdringing der beginselen onzer wetten door redenen van convenientie; tot eene onoplosbare verwarring in de toepassing. (Zie Gids voor plaatselijke besturen 1853, pag. 425 en v.)

II. Bij een ander rescript heeft de heer van Reenen als zijn gevoelen doen kennen: dat de geest der gemeentewet schijnt mede te brengen, dat de geloofsbriefven der nieuw inkomende leden van den gemeenteraad op, of na den dag der periodieke aftreding worden onderzocht, doch dat, wanneer bijzondere omstandigheden een vroeger onderzoek mogten vorderen, dit door de gemeentewet niet wordt verboden. Ons erachtens kunnen geene bijzondere omstandigheden een vroeger onderzoek wettigen. De geest der wet brengt ontwijfelbaar mede, dat er geen onderzoek kan plaats hebben vóór dat de oude leden zijn afgetreden, want, zoolang deze nog niet zijn afgetreden, zijn er nog geen open plaatsen in welke de nieuw benoemden invallen. De artt. 7 en 32 der Gemeentewet, in hun onderling verband beschouwd, schijnen dit duidelijk aan te toonen. (Zie de Gids 1853, pag. 430 en de Gemeentestem n°. 99). Maar indien het waar is, dat dit stelsel ligt in den geest der gemeentewet, dan kan ook het onderzoek der geloofsbriefven niet eerder plaats hebben, want dan zou een vroeger onderzoek zijn in strijd met den geest der wet.

Men ziet dat onze Ministers niet alleen de kunst verstaan om nieuwe wetten te maken, maar ook om de bestaande uit te leggen. Omtrent het, eene punt is het gevoelen van den heer van Reenen in strijd met de letter; omtrent het ander in strijd met den geest der wet. Bij het laatste rescript des heeren van Reenen komt weder het geliefkoosde beginsel van dit Ministerie uit dat alles geoorloofd is wat niet verboden is, waarvoor ons God beware!

De gemeenteraad van Laren heeft zich intusschen aan het advies van den Minister niet gestoord, maar hetzelve voor notificatie aannemende, besloten, om zich overeenkomstig het besluit van Gedeputeerde Staten in Gelderland te gedragen. Het is te hopen, dat onze gemeenteraden zelfstandigheid genoeg zullen bezitten om dit voorbeeld te volgen, en deze en dergelijke adviezen voortaan zullen verbannen naar de prullenmand, waar men gewoon is executie te doen van scheurpapier. De Redactie der Grondwet gelieve inmiddels door middel van haar blad aan deze wetsuitlegging van den Minister van Binnenlandsche zaken de noodige publiciteit te geven.

M., Augustus 1853.

Uw. Dw. Dienaar,

W.

Advertentiën.

HOTEL DE STAR,

te Amsterdam.

De ondergeteekende neemt de vrijheid zijn hotel hetwelk in het midden der stad gelegen is, aan Heren Reizigers aan te bevelen. — Prijs voor logement ontbijt en diné aan table d'hôte f 2,50 per dag. Apartementen voor familiën tot billijke prijzen, als e voor dinés welke afzonderlijk bediend worden. Abonnement aan de table d'hôte voor dertig dinés vijf-twintig Gulden.

H. TORCHIANA.

(92)

TE HUUR tegen 1°. Mei 1853 twee nabij de Stad Nijmegen gelegen BUITENVERBLIJVEN met Stalling, Tuinen, Boogaarden, enz., voor de uiterst billijke prijzen van f 1 en f 300. Voor nadere informatiën vervoege men met franco brieven, onder de Lett. T, aan het Bureau van het Dagblad De Grondwet.

(93)

Bij JOH. NOMAN en ZOON, te Zalt-Bommel is op heden van de pers gekomen en alom te verkrijgen

VERSLAG DER DEBATTEN

IN HET

Engelsch Parlement

OVER DE REGERINGS-VOORSTELLEN, TER WIJZIGING VAN HET BRITSCHE-INDISCHE CHARTER, gr. 8°. f 3,90

NIEUW HANDWOORDENBOEK

DER

NEDERDUITSCHER TAAL

Verrijkt met eenige duizende Woorden, die in dagelijks gebruik zijn, en die men vergeefs in andere Woordenboeken zal zoeken, door D. BOMHOFF. Hz. In gr. 16°; gebonden in fraai linnen band met vergulde rugtitel, 2de druk.

Slechts f 1.50

(94)

ERRATUM.

In de advertentie N°. 90 van de Heeren M. L. HERMAN & Co. wordt in ons Nummer van gister staat overaals lees overgenomen.

Prijs-Courant der Effecten.

AMSTERDAM, 9 September 1853.

Nederland. Pct.		Rusland. Pct.	
Ned. W. Schuld. 2 1/2	62 1/2	Hope 1798/1816	5 108 1/2
Dito Certificat. 3	76 1/2	Dito 1828/1829	5 108 1/2
Dito Dito .. 4	95 1/2	Cert. 1831/1838	5 98
O. I. Leening. 4		Dito Dito	4 1/2
Amort. Syndic. 3 1/2		Dito Hope	4 93 1/2
Hand. Maats. 4 1/2		Dito Stieglitz	4
Belgie.		Dito dito 5e Ser.	4
Certificaten. 2 1/2		Inscr. Assig.	6 71
D° Rothschild. 2 1/2	52 1/2	Certific. dito.	6 75
Frankrijk.			
Obligatiën .. 3	74		
Spanje.			
Nieuwe .. 1	22 1/2	Polen.	
Dito Buitenl. 3	47 1/2	Obligatiën .. 4	86 1/2
D° Binnenl. 3	42 1/2	Oostenrijk.	
Bew. Sp. Com.	6 1/2	Metalliek .. 5	81 1/2
Amort. Schuld.	5 1/2	Dito bet. Amat.	5 95 1/2
Portugal.		Dito letter B.	5 95 1/2
Londen nieuwe.	40 1/2	Dito 1847 .. 2 1/2	42 1/2
Dito uitgest. 4	17 1/2	Dito 1851/1852 2 1/2	42 1/2

Weldadigheid 4 pct. 88 1/2; Mex. te Lond. Ont. 24 1/2; 5 1/2; Gren., te Lond. p. s. 100. 2 1/2 pct. 21 1/2; dito Uitg. 9 1/2; Ecuador 4 1/2.

Bij tamelijk veel affaire in de hoofdsorten zoo van Binnen als vreemde fondsen hebben de prijzen zich algemeen eenig verbeterd.

FRANKFORT, Donderdag, 8 Sept. 5 pct. Metal. 8 Loten fl. 250 126; Bank-aktiën 1505; 3 pct. Spanje 42 1/2; 1 pct. dito 22 1/2; Wissel op Weenen 108 1/2; disconto 5 p. De beurs was zeer flauw, geld hooger.

De beurs was algemeen flauw gesteund, vooral opzichte der Oostenrijksche en 1 pct. Spaansche fondsen Wissels flauwer.

LONDEN, Donderdag 8 September. Consols op tijd 9 1/2; Mex. N. 3 pct. 26; Spanje 1 pct. 22 1/2; Certific. 6 1/2; R. 4 1/2 pct. 64 1/2; dito 5 pct. 98 1/2.

PARIJS, Donderdag 8 September. Fr. 4 1/2 pct. 101.75; dito 3 pct. op t. 78.40; Sp. Binn. 3 pct. dito 1 pct. 22 1/2; Belgie 4 1/2 pct. 99; Russen 4 1/2 pct. Piemont 97.25.

MADRID, Maandag 5 September. Spanje 3 pct. dito nieuwe 1 pct. 23 1/2; Certific. 3 1/2.

Bij JOH. NOMAN EN ZOON, te 's Gravenhage